

Kirjastojen varattujen mutta noutamatta jätettyjen kirjojen maksut Helmet-kaupungeissa/IL

VD/10053/00.02.02.00/2020

Varaamisen suosio kirjastoaineiston käyttötapana kasvaa ja varauksia käsitellään Helmet-kaupungeissa yli 2,8 miljoonaa kappaletta vuosittain. Varausmäärän kasvaessa myös kirjastoista noutamatta jäävien varausten määrä kasvaa. Helmet-kaupungeissa noin 14 % varauksista eli vuositasolla yhteensä noin 400 000 kappaletta jää noutamatta. Noutamatta jättäminen hidastaa kysytyn aineiston kiertonopeutta, pidentää varausjonoja ja heikentää asiakkaiden kirjastokokemusta koko alueella.

Yleisistä kirjastoista annetun lain (1492/2016) mukaan kirjastojen peruspalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Lain 12 §:n mukaan kunta voi periä maksun myöhässä palautetusta aineistosta ja varatun aineiston noutamatta jättämisestä.

Suurimmassa osassa Suomen kunnista on otettu käyttöön maksu noutamattomista varauksista. Maksua ei tule, kun asiakas noutaa varauksensa määräajassa tai peruuttaa varauksen. Jonossa olevan varauksen voi myös lukita, esimerkiksi asiakkaan loman ajaksi. Maksu ei ole vähentänyt varaamisen suosiota.

Helmet-järjestelmä ja -asiakkuus ovat seutuyhteisiä, joten myös maksun tulee olla pääkaupunkiseututasoinen. Kaikkien Helmet-kaupunkien päätöksentekoon tuodaan päätösesitys, jonka mukaan otetaan käyttöön yhden euron (1 €) suuruinen maksu, mikäli asiakas ei nouda varaustaan noutoilmoituksessa mainittuna määräaikana. Maksua ei määrätä lapsiasiakkaille, kotipalvelun asiakkaille, joustoasiakkaille eikä yhteisöasiakkaille kuten kouluille ja päiväkodeille. Noutamattoman varauksen maksu tallentuu asiakkaan tietoihin Helmet-järjestelmässä, ja sen voi maksaa verkkomaksuna tai kirjastossa asioidessaan samoin kuin myöhästymismaksut.

Ehdotetun maksun suuruus on suhteessa muiden isojen kuntien vastaaviin maksuihin, jotka vaihtelevat 1–2 euron välillä (esimerkiksi Joensuussa, Oulussa ja Pirkanmaan PIKI-kirjastoissa 1 euro; Jyväskylässä, Kuopiossa, Rovaniemellä ja Varsinais-Suomen VASKI-kirjastoissa 2 euroa).

Maksun tavoitteena on kannustaa asiakkaita huolehtimaan varaustensa noudosta tai peruuttamisesta aineiston kierron ja varausjonojen nopeuttamiseksi. Samalla henkilöstön työaikaa vapautuu noutamattomien varausten käsittelylogistiikasta muihin tehtäviin. Maksun käyttöönotto lisää myös kirjastojen maksutuloja. Suhteutettuna vuoden 2019 noutamattomien varausten määrään uuden maksun arvioitu tuotto on Helsingissä noin 120 000 euroa, Espoossa 40 000 euroa, Vantaalla 22 000 euroa ja Kauniaisissa 2 000 euroa. Laskelma perustuu oletamaan, että maksun käyttöönoton jälkeen varausmäärät säilyvät ennallaan ja noin puolet nykyisestä määrästä eli 7 % varauksista jää edelleen noutamatta.

Vapaa-ajan lautakunta vastaa kaupungin kirjastopalveluista sekä niiden kehittämisestä Vantaan kaupungin hallintosäännön 10 luvun 9 §:n mukaisesti ja päättää 10 luvun 1 §:n mukaisesti toimialansa asiakas- ja muiden maksujen ja korvausten perusteista. 2 luvun 7 §:n mukaan apulaiskaupunginjohtaja päättää ulkopuolisille tarjottavista palveluista ja tuotteista ja niistä perittävistä maksuista lautakunnan vahvistamien suoritus- ja hinnoitteluperusteiden mukaan.

Kaupunkikulttuurin toimialan apulaiskaupunginjohtaja on delegointipäätöksellään § 13/2020 siirtänyt 2 luvun 7 §:n päätösvaltaa palvelualuejohtajille siten, että palvelualuejohtaja päättää palvelualueensa

osalta ulkopuolisille tarjottavista palveluista ja tuotteista ja niistä perittävistä maksuista lautakunnan vahvistamien suoritus- ja hinnoitteluperusteiden mukaan.

Asukaspalvelujohtaja tekee toimivaltansa mukaisen erillisen päätöksen edellä mainitusta yhden euron maksusta koskien noutamatta jäänyttä varattua aineistoa lautakunnan päätöksen jälkeen.

Vapaa-ajan lautakunta 8.12.2020 § 36

Asukaspalvelujohtajan esitys:

Päätetään

- a) mahdollistaa uuden maksun käyttöönotto kirjastossa
- b) että kirjaston asiakkaille tulee maksu, mikäli asiakas jättää varauksensa noutamatta
- c) että maksua ei määrätä lapsiasiakkaille, kotipalvelun asiakkaille, joustoasiakkaille eikä yhteisöasiakkaille kuten kouluille ja päiväkodeille.

Käsittely:

Puheenjohtaja Sirkka-Liisa Kähärä teki seuraavan muutosesityksen:

Hylätään asukaspalvelujohtajan esitys maksun käyttöönotosta.

Salla Lindblad-Palo ja Tuomas Suihkonen kannattivat Sirkka-Liisa Kähärän esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat asukaspalvelujohtajan pohjaesitystä äänestävät jaa, ja he, jotka kannattavat Sirkka-Liisa Kähärän muutosesitystä äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 13 jaa-ääntä, 3 ei-ääntä ja 1 tyhjä-ääni. Puheenjohtaja totesi asukaspalvelujohtajan pohjaesityksen tulleen hyväksytyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin asukaspalvelujohtajan esitys.

Liitteet: Äänestysliite vapaa-ajan lautakunta 8.12.2020 § 36

Täytäntöönpano: Kirjasto- ja asukaspalvelut

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus vapaa-ajan lautakunnalle

Lisätiedot:

Iiris Lehtonen, 040 511 6142, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi